

در قلمرو موسیقی

رالف تورول

کارکرد هارمونی در قرن بیستم

ترجمه محسن الهامیان

بته‌وون
۱۶

مرکز موسیقی بته‌وون شیراز

نشر افکار

کارگرد هارمونی

در قرن بیستم

رالف توروک

مترجم
محسن الهامیان

ویراستار
طاهره ایرانی

فهرست مطالب

فصل اول

تونیک شدن گسترده و سکونس هارمونی ۱

فصل دوم

هارمونی های خطی ۱۵

فصل سوم

منابع جدید موسیقی در آغاز قرن بیستم ۴۵

فصل چهارم

موسیقی تونال در آغاز قرن بیستم ۸۱

فصل پنجم

استراوینسکی، بارتوك و مسیان ۱۰۷

فصل ششم

سازماندهی فاصله‌ای ۱۳۹

فصل هفتم

شیوه سریل ۱۷۱

فصل هشتم

گسترش موسیقی در دوران اخیر ۲۰۷

فصل اول

تونیک شدن گسترده و سکونس هارمونی

اصطلاحات و مفاهیم برای دانستن

آکوردهای معلق

تونیک شدن گروه آکوردها

در یک نگاه

در قرن هجدهم، تونیک شدن و سکونس در میان سایر تکنیک‌ها برای هدایت یا استوارتر شدن مفهوم توinal بود. در قرن نوزدهم، این تمهدید به صورت روزافزونی مورد استفاده قرار گرفت و تأثیری که از آن گرفته شد درست خلاف منظوری بود که ذکر گردید و با توجه به کنار گذاردن هرچه بیشتر شیوه‌های سنتی هارمونی به ضعیف شدن تونالیته منجر گردید. از اواسط قرن نوزدهم شیوه سنتی و رفتار جدید دو تکنیکی بودند اغلب در کنار هم استفاده می‌شدند، نمونه‌های متعددی از آن طی مثال‌هایی که در این فصل ارائه خواهد شد، گواه بر آن است.

بخش اول: تونیک شدن گسترده

در قرن نوزدهم، تشخیص بین تونیک شدن و مودولاسیون مشکل شد. به این دلیل که ۱: مودولاسیون‌ها هر چه ممکن کوتاه‌تر شدند، ۲: تونیک شدن تمایل به گسترده‌گی پیدا کرد و ۳: هر دو شیوه هر چه بیشتر رایج شدند. در بعضی عبارت‌ها، موسیقی امکان بسیار اندکی داشت تا در یک تونالیته مشخص باقی بماند. در تصویر ۱-۱ با وجود آن که یک مرکزیت توinal به زحمت برقرار شده تونالیته دیگری هم پیشنهاد می‌شود. شیوه‌ای برای نشان دادن فعالیت تونالیته در زیر نتهای موسیقی به کار گرفته شده است.

تصویر ۱ - ۱ شومان «Nordriches Lied» (از قطعاتی برای کلاویه از آلبوم جوانان اوپوس ۶۱)

(Im Volkston)

g: iv V i vii⁹⁶ I⁶ V⁶/IV IV
(a: vii⁹⁷ i iv V⁷ VI ii⁹⁶ V⁷ i)
cadence

p

13 14 15 16

(g: iv vii⁹⁷ i) (F: V/V V) (I⁶ IV V vii⁹⁶/ii ii)
d: vii⁹⁷ i d: iv I⁶ V

تونیک شدن در Do

آنچه در داخل پرانتزها قرار گرفته، تونیک شدن را نمایش می‌دهد.

زمانی که روند تونیک شدن به دومینانت تونیک منحصر نمی‌شود (برای مثال x/V) و از آکوردهای گسترده‌تری مثل $x/x - ii/V$ استفاده می‌شود، این الگوها را به شکل ساده‌ای میتوان در فرمول پایین نشان داد، هر یک از آکوردهای بالای خط، آکورد پایین خط را راهنمایی می‌کند:

$$\frac{ii - V}{x}$$

X می‌تواند با یک حرف یا یک عدد رمی جایگزین شود. چنین تونیک شدن گروه آکوردها تنها مودولاسیونهای بسیار کوتاهی هستند. میزان ۱۳ از «Nordriches Lied» اثر شومان را سی توان این گونه نشان داد:

بتهون

مرکز موسیقی بتهون شیراز

کارکرد هارمونی در قرن بیستم ۳

تصویر ۱ - ۲

d: $\frac{\text{iv} + \text{vii}^7}{\text{iv (g)}}$ iv vii^7 i

برای بحث در کلاس

در واقع تمامی عبارت (میزان‌های ۱۷ - ۹) را می‌توان در Ré مینور دانست که تن نسبی تونالیتی اصلی (Fa ماژور) است. این آنالیز را به عمل آورید، تونیک شدن گروه آکورد را به شیوه‌ای که در تصویر ۲ - ۱ پیشنهاد شده نشان دهید.

تصویر ۳ - ۱ نشان می‌دهد که چگونه می‌توان چند آنالیز را هم‌زمان داشت به شیوه‌های متناوب آنالیزی که همگی یک اطلاعات را به ما بدهند. هر چهار آنالیز ارائه شده قابل قبول هستند. آنالیز ۴ این امتیاز را دارد که تمامی ارتباطات آکورد‌هایی را که در تونیک شدن نقش دارند، به شکل روشن‌تری ارائه می‌نماید.

تصویر ۳ - ۱ شوپن: پرلوود، اوپوس ۲۸، نمره ۲۰

Largo

1. c: i iv ⁷ V ⁷ i	Ab: I IV V ⁷ I	c: V ⁷ V ⁷ /iv iv i	G: V ⁷ I V ⁷ I
2. c: i iv ⁷ V ⁷ i	VI N V ⁷ /VI VI	V ⁷ V ⁷ /iv iv i	V ⁷ /V V V ⁷ /V V
3. c: i iv ⁷ V ⁷ i	VI IV - V ⁷ VI	V ⁷ V ⁷ /iv iv i	V ⁷ /V V V ⁷ /V V
4. c: i iv ⁷ V ⁷ i	I - IV - V ⁷ - I	V ⁷ V ⁷ /iv iv i	V ⁷ I V ⁷ I
	VI or I - IV - V ⁷ - I		V ⁷ V V ⁷ - I - V ⁷ - I
	Ab		G

۴ کارکرد هارمونی در قرن بیستم

برای بحث در کلاس

توالی چندین تونیک شدن در نمونه‌ای که در تصویر ۴ - ۱ نشان داده شده اتفاق می‌افتد. پنج میزان اول که شامل دو تونیک شدن گروه آکورد است، آنالیز شده. آنالیز هارمونی را کامل کنید. دقت نمایید: آکورد هایی که در آخرین ضرب میزانهای ۶، ۷، و ۸ با تونیک شدن گروه آکوردها در این میزانها رابطه منطقی ندارد.

تصویر ۴ - ۱ شوپن: مازورکا، اوپوس ۶، نمره ۱

Harmonic analysis for the first five measures:

- Measure 1: $\text{F}^{\#}\text{ major}$
- Measure 2: V^7
- Measure 3: i
- Measure 4: V
- Measure 5: V^7
- Measure 6: i
- Measure 7: V
- Measure 8: i
- Measure 9: V
- Measure 10: $\text{V} (\text{c}^{\#})$

III (A)

۱۶

بتهوون

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

کارکرد هارمونی در قرن بیستم^۰

هرچند که تونیک شدن نیازی به آنالیز آنچه در قبل اتفاق افتاده ندارد، ولی دقت به آن نیاز است. راهنمایی شامل آکورد Mm^7 (آکورد هفتم دومینانت) و ظاهر شدن هر آکوردهای که نمی‌تواند به طور قطعی در تونالیته‌ای که هستیم آنالیز شود. به خاطر داشته باشید نیازی نیست تا آکورد تونیک شده خود را نشان دهد. ممکن است از حل آکورد دومینانت پرهیز و به جای آن یک تونیک شدن جدید جایگزین شود، نظیر آنچه در تصویر ۵ - ۱ نشان داده شده است.

تصویر ۵ - ۱ سزار فرانک: پرلوو، آریا و فینال

تونیک شدن:

* فعلًا به این آکورد توجه نکنید

این یک آکورد فرانسوی با سوم کاسته است، آکورد ششم افزوده فرانسوی که به صورت معکوس در آمده است.

نمونه برای مطالعه بیشتر

تصویر ۱۸ - ۱۲ در صفحه ۲۶ شامل چهار تونیک شدن است.

بخش دوم: سکونس هارمونی

شاید توجه کرده باشید که تونیک شدن در تصویر ۴ - ۱ و ۵ - ۱ شامل سکونس هارمونیک است. همان طور که قبلاً هم گفته شد، دو تکنیک اغلب در کنار هم استفاده می‌شود. بیشتر اوقات سکونسهای هارمونیک همراه با سکونسی ملودیک هستند. در تصویر ۶ - ۱ سکونس ملودیک، ترکیبی است از یک خط کروماتیک پایین رونده در بالاترین صدا.

۶ کارکرد هارمونی در قرن بیستم

تصویر ۶ - ۱ شوبرت: سونات نمره ۲ در Do ماقور (مومنان اول)

سکونس ملودیک

(Allegro moderato)

D: iv - I
or:
G: i - V C: iv - I
 f: i - V Bb: iv - I
 eb: i - V

بيان اول بيان دوم بيان سوم

برای بحث در کلاس

هدف در این عبارت کدام تواناییه است؟ چه آکوردی به صورت آنارمونیک استفاده شده تا به این هدف برسیم؟

بتهوون

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

کارکرد هارمونی در قرن بیستم ۷

تصویر ۷ - ۱ شامل سکونس دیگری است که هارمونی نسبتاً ساده‌تری دارد، در تقاطی از آن از آنارمونیک برای $i^6 - V^7/VI$ کمک گرفته شده است. به ارتباط غیر معمول سوم‌های کروماتیکی که پیش آمده دقت کنید (یکی از آنها به صورت آنارمونیک ذکر شده است).

تصویر ۷ - ۱ برامس: «Treue Liebe dauert lange» (رومانتس، اوپوس ۳۳)

(Ziemlich langsam)

سکونس ملودیک: بیان اول

سکونس ملودیک: بیان دوم

Dräu - en gleich in dich - ten Schaa - ren, for - dern gleich zum Wan - kel.

eb: i i^6 V^7/VI vi

سکونس هارمونیک: بیان اول

b: i i^6 V^7/VI vi

سکونس هارمونیک: بیان دوم

g: i i^6 V^7/VI

سکونس هارمونیک: بیان سوم

mut Sturm und Tod, setzt den Gefah - ren Lieb -

f dolce

(g:) vi eb: i i^6 V^7/VI (enh.) vi (enh.)

سکونس هارمونیک: بیان چهارم

از مجموعه در قلمرو موسیقی منتشر شده است

رضا رضائی	رابرت شرمن	آشنایی با موسیقی کلاسیک
هوشنگ کامکار	کنت کنان	ارکستراسیون
هوشنگ کامکار	جان هوارد	آموزش آهنگ سازی
علی ادیب راد	جوزف لوین	اصول بنیادین در نواختن پیانو
علی ادیب راد	ادوارد کوئن	فرم و اجرا در موسیقی
مسعود ابراهیمی	ی. دوبفسکی	هارمونی
کیوان میرهادی	پل گریفیث	یک قرن موسیقی مدرن
	سکندر امان الهی	موسیقی در فرهنگ ایران

مرکز موسیقی بتهوان شیراز

ISBN 978-964-8910-61-2

9 789648 910612